

Realizimi faktik i të ardhurave dhe shpenzimeve vendore për periudhën Janar - Shtator 2023

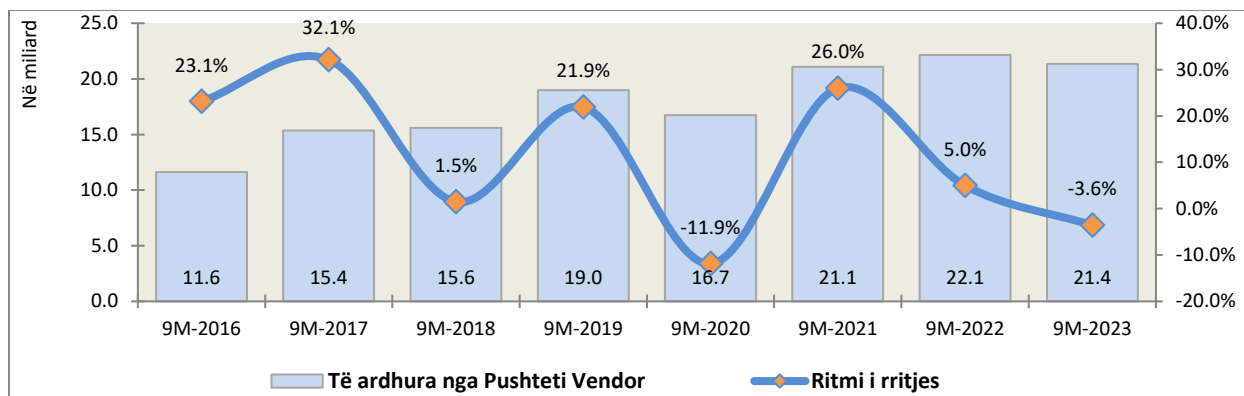
Menaxhimi i Financave Publike në nivel vendor përbën një shtyllë të rëndësishme në rritjen e cilësisë së shërbimeve publike. Në këtë drejtim, Ministria e Financave dhe Ekonomisë pas miratimit të ligjit nr. 68, datë 27.04.2018 “Për financat e vetëqeverisjes vendore” ka unifikuar, përmirësuar dhe modernizuar procedurat që lidhen me planifikimin, monitorimin dhe zbatimin e buxhetit në nivel vendor. Asistenca e dhënë për rritjen e kapaciteteve të njërive të vetëqeverisjes vendore si në menaxhimin e të ardhurave ashtu edhe të shpenzimeve po jep efekt të drejtpërdrejtë në përmirësimin e treguesve të të ardhurave dhe menaxhimit të shpenzimeve. Referuar të dhënave të treguesve fiskalë të konsoliduar për pushtetin vendor për 9 mujorin 2023, dhe bazuar në të dhënat e Sistemit Informatik Financiar të Qeverisë, është realizuar analiza e treguesve fiskalë të buxhetit të konsoliduar në 9 mujorin 2023 për pushtetin vendor.

Të ardhurat e Pushtetit Vendor

Për vitin 2023 të ardhurat e Pushtetit Vendor u planifikuan në rreth 29.1 miliard lekë, me një rritje prej rreth 1.5 miliard lekë më shumë se viti 2022. Rritja e kapacitetit fiskal të njërive të vetëqeverisjes vendore përmes eficiencës së mbledhjes së të ardhurave nga burimet e veta vendore është një tregues i rëndësishëm i konsolidimit të pushtetit vendor nga viti në vit. Duke ndjekur ecurinë e realizimit të këtij treguesi gjatë 9 mujorit 2023, konstatohet që pushteti vendor ka mbledhur rreth 73% të planit vjetor të të ardhurave nga burimet e veta. Rënia e të ardhurave të veta të pushtetit vendor reflekton gjithashtu ndikimin e treguesve të përgjithshëm makroekonomikë. Në këtë drejtim, pushteti vendor ka pësuar uljen e mbledhjes së disa taksave dhe tarifave vendore, sidomos “taksa e ndikimit në infrastrukturë nga ndërtimet e reja”, ulja e të cilës vlerësohet që vjen si pasojë e uljes së investimeve të reja në ndërtim në këtë periudhë krahasuar me një vit më parë, ndërkohë që ka ulje të realizimit të prishëm edhe për të tjera taksa si “Taksa mbi ndërtesat” “Taksa mbi transaksionet e kryera me pasuritë e paluajtshme” apo “Tarifat e pastrimit dhe higjienës”.

Në 9 mujorin 2023, njësitë e vetëqeverisjes vendore në shkallë kombëtare kanë mbledhur të ardhura tatimore në masën mbi 21.3 miliard lekë. Krahasuar me të njëjtën periudhë të vitit të kaluar, të ardhurat e veta vendore të pushtetit vendor janë rreth 792 milion lekë më pak. Kjo rënie prej 3.6% në performancën e të ardhurave të veta të pushtetit vendor, është një ritëm të cilin pushteti vendor mund ta rikuperojë në pjesën e mbetur të vitit.

Grafiku 1: Të ardhurat e përgjithshme të pushtetit vendor dhe ritmi i ndryshimit të tyre

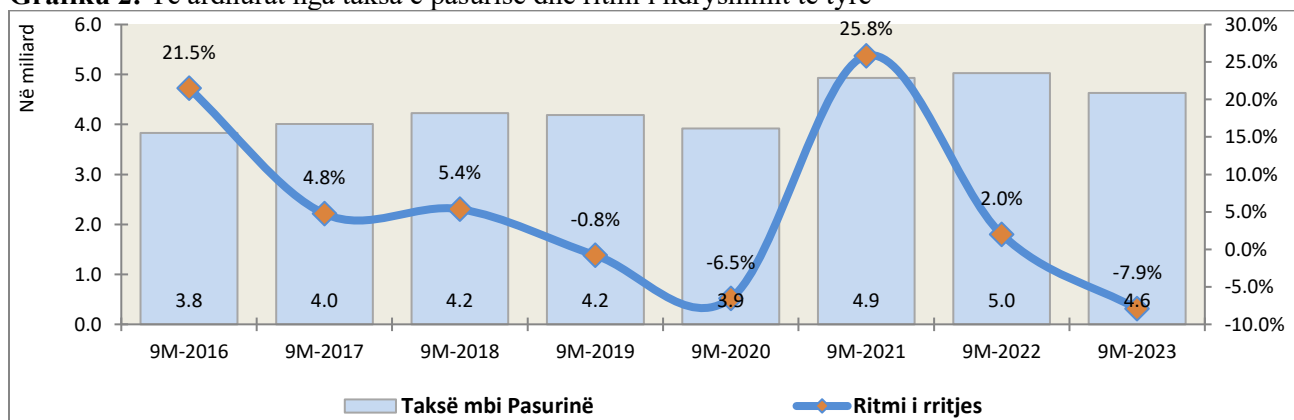
Burimi: Drejtoria e Financave Vendore, Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2023)

Duke ju referuar tabelës së treguesve fiskalë të buxhetit të konsoliduar, nga të ardhurat që sigurojnë njësitë e vetëqeverisjes vendore peshën më të madhe e zënë taksat lokale, të cilat për 9 mujorin e vitit 2023 zënë rreth 78.1% të shumës totale të të ardhurave vendore. Taksa e pasurisë (ndërtesa, trualli dhe toka bujqësore) për të njëjtën periudhë zë rreth 21.7% të totalit të të ardhurave vendore dhe Taksa mbi biznesin e vogël (tatimi i thjeshtuar mbi fitimin e biznesit të vogël) pas ndryshimeve fiskale ligjore të cilat e kanë zëruar atë (ligji nr.112/2020 “Për disa ndryshime në ligjin nr. 9632, datë 30.10.2006, “Për sistemin e taksave vendore”, të ndryshuar”), ka ardhur drejt uljes duke zënë vetëm 0.2% të të ardhurave vendore në 9 mujorin 2023. Këto të ardhura të mbledhura mbi këtë burim janë arkëtim nga të drejta të pamblidhura në njësi të caktuara të njësive të vetëqeverisjes vendore.

- **Taksa e Pasurisë**

Të ardhurat nga taksa mbi pasurinë përbëjnë një pjesë të konsiderueshme të të ardhurave të pushtetit vendor. Për 9 mujorin e vitit 2023, grupi i taksave mbi pasurinë ku përfshihet, ndërtesa, trualli, toka bujqësore dhe transaksioni i pasurisë përbën 21.7 % të totalit të të ardhurave të veta tatimore të pushtetit vendor. Në vlerë absolute, nga taksat mbi pasurinë janë mbledhur rreth 4.6 miliardë lekë, shifër kjo që është rreth 398 milion lekë më e ulët se vlera e mbledhur gjatë të njëjtës periudhë të vitit 2022.

Grafiku 2: Të ardhurat nga taksa e pasurisë dhe ritmi i ndryshimit të tyre

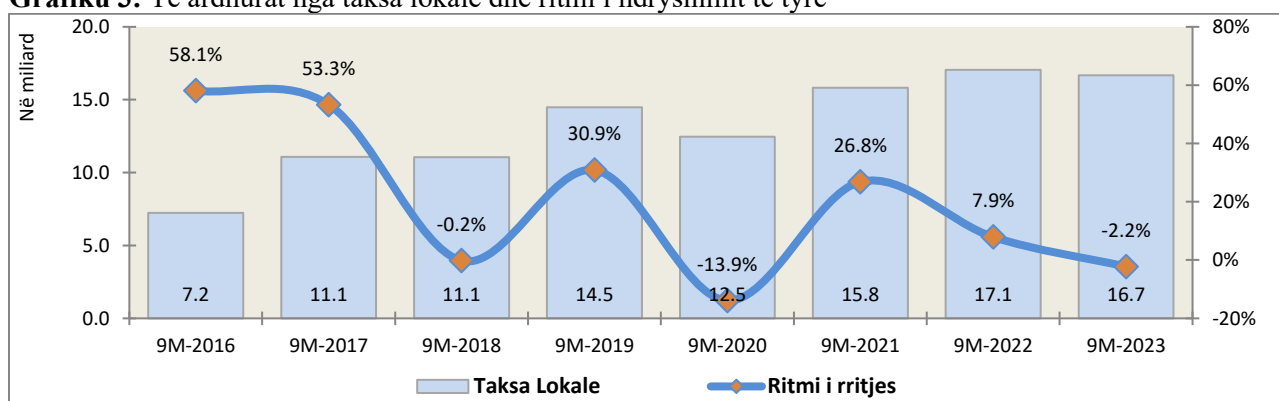

Burimi: Drejtoria e Financave Vendore, Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2023)

- **Taksat lokale**

Nga të ardhurat që sigurojnë njësitë e vetëqeverisjes vendore peshën më të madhe e zënë taksat lokale. Për 9 mujorin 2023 këto taksa zënë rreth 78.1% të shumës totale të të ardhurave tatimore të pushtetit vendor. Të ardhurat nga taksat lokale kanë konsoliduar trendin në rritje nga viti në vit pas reformës administrativo-territoriale, megjithatë për 9 mujorin e vitit 2023 këto taksa janë mbledhur në vlerën rreth 16.7 miliard lekë, shifër kjo që është rreth 383 milion lekë më e ulët se vlera e mbledhur gjatë të njëjtës periudhë të vitit 2022. Në këtë grup të taksave, vërejmë se pjesën më të madhe të tyre e zë “taksa e ndikimit në infrastrukturë nga ndërtimet e reja”, që sipas të dhënave të 9 mujorit 2023 vërehet se ka një ulje të konsiderueshme sidomos në bashkinë Tiranë, ku rezultojnë rreth 1,342 milion lekë më pak realizim nga “taksa e ndikimit në infrastrukturë nga ndërtimet e reja” krahasuar me 9 mujorin 2022. Kjo rënie e të ardhurave nga ky burim vjen edhe si pasojë e uljes së investimeve të reja në ndërtim në këtë periudhë, krahasuar me një vit më parë.

Grafiku 3: Të ardhurat nga taksa lokale dhe ritmi i ndryshimit të tyre

Burimi: Drejtoria e Financave Vendore, Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2023)

- **Taksa e biznesit të vogël**

Tatimi i thjeshtuar mbi fitimin e biznesit të vogël pas ndryshimeve fiskale ligjore është bërë zero (ligji nr.112/2020 “Për disa ndryshime në ligjin nr. 9632, datë 30.10.2006, “Për sistemin e taksave vendore”, të ndryshuar”). Kjo lehtësi fiskale që u miratua nga buxheti qendror iu kompensua pushtetit vendor në rritjen e transfertave nga qeveria qendrore. Nga realizimi faktik gjatë 9 mujorit të vitit 2023, rezulton se nga ky zë janë mbledhur vetëm 46 milion lekë, që zënë vetëm 0.2% të të ardhurave vendore në 9 mujorin 2023, të cilat përfaqësojnë detyrime të paguara me vonesë. Disa nga njësitë e vetëqeverisjes vendore mbledhin detyrime nga ky burim për ato subjekte të cilat nuk kanë kryer pagesat brenda afatit dhe rezultojnë debitorë.

- **Të ardhura të tjera jotatimore të Pushtetit Vendor**

Një burim tjetër i rëndësishëm i të ardhurave të veta vendore që lidhet drejtëpërdrejt me aktivitetin e pushtetit vendor, janë të ardhurat jotatimore. Për 9 mujorin e vitit 2023, njësitë e vetëqeverisjes vendore në shkallë kombëtare kanë mbledhur të ardhura jotatimore në masën mbi 2.2 miliard lekë, shifër kjo pothuajse e njëjtë me vlerën e të ardhurave të mbledhura gjatë të njëjtës periudhë të vitit 2022.

Shpenzimet e Pushtetit Vendor

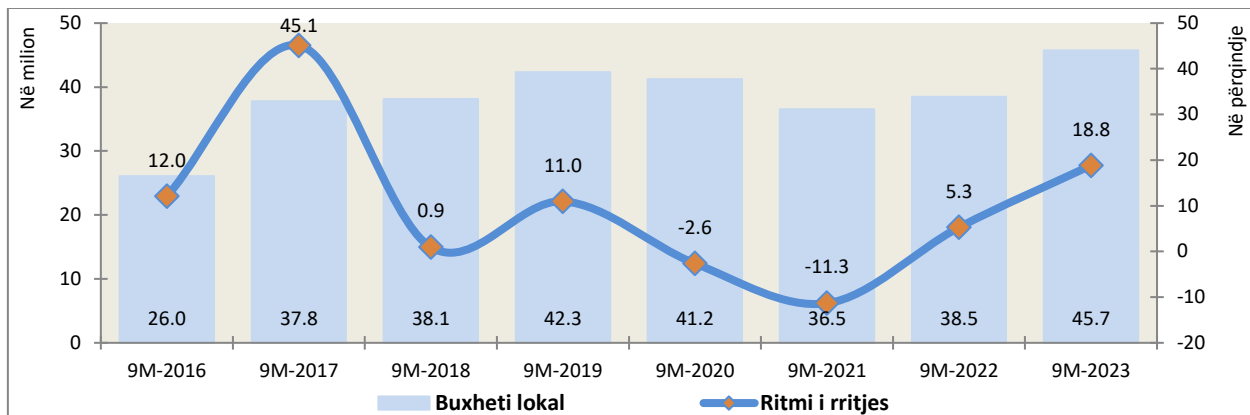
Shpenzimet e pushtetit vendor kanë një kontribut të rëndësishëm në mirëqënien e qytetarëve, e si rrjedhim ato paraqesin tendenca zhvillimore të ekonomisë në tërësi. Objektivi kryesor i Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë për rritjen e peshës së shpenzimeve të pushtetit vendor në raport me shpenzimet e përgjithshme apo ndaj produktit të brendshëm bruto përbën një tregues të rëndësishëm për vlerësimin e ecurisë pozitive të reformave në menaxhimin financiar në nivel vendor në drejtim të thellimit të decentralizimit fiskal.

Ndër vite shpenzimet e qeverisjes vendore evidentohen si një tregues financiar në rritje të qëndrueshme. Kjo rritje vjen si pasojë e përmirësimit të nivelit të shërbimeve apo funksioneve që qeverisja vendore ofron për qytetarët, të financuara këto si nëpërmjet mbështetjes financiare nga qeveria qendrore në formën e transfertave, po ashtu edhe nëpërmjet rritjes së të ardhurave të veta vendore. Rritja e kompetencave, hapësirës territoriale në administrim dhe sigurisht numrit të banorëve të një bashkie ka bërë që tashmë ato të rrisin përgjegjësinë, transparencën e konsultimin publik, si dhe llogaridhënien në përdorimin e financave publike vendore. Buxheti vendor ndër vite ka një rritje të dukshme që vjen si rrjedhojë e decentralizimit fiskal në aspektin e mbledhjes dhe përdorimit në mënyrë autonome të të ardhurave dhe rritjes së transfertave buxhetore nga qeveria qendrore. Konsolidimi i financimit të funksioneve të pushtetit vendor dhe menaxhimi i mirë i shpenzimeve është reflektuar gjatë kësaj periudhe në financimin e shërbimeve publike. Rritja e kapaciteteve administrative për mbulimin e shërbimeve publike ka fuqizuar ndjeshëm personelin e njësisive të vetëqeverisjes vendore për të arritur rezultate. Pavarësisht kësaj, ndryshimet thelbësore që po pëson pushteti vendor janë në proces konsolidimi të vazhdueshëm. Shpenzimet e pushtetit vendor për vitin 2023 janë planifikuar në rreth 65.5 miliard lekë nga 61.4 miliard lekë të planifikuara në vitin 2022. Rritja e shpenzimeve të planifikuara të pushtetit vendor në vitin 2023 vjen për shkak të parashikimit të rritjes së të ardhurave të veta vendore, por gjithashtu edhe të rritjes së kapacitetit të njësisive për t'i implementuar me sukses projektet e investimeve në vazhdim.

Referuar të dhënave të treguesve fiskalë të pushtetit vendor për 9 mujorin 2023, shpenzimet vendore janë realizuar në masën prej rreth 45.7 miliard lekë, nga rreth 38.5 miliard lekë që kanë qenë realizuar në 9 mujorin 2022, ose rreth 7.2 miliard lekë më shumë shpenzime se një vit më parë. Në raport me 9 mujorin e vitit 2022, shpenzimet e qeverisjes vendore paraqiten me rritje prej rreth 7.2 miliard lekë ose 19 % më të larta. Rritja e shpenzimeve të pushtetit vendor me 19 % reflekton ecurinë mjaft pozitive si në drejtim të menaxhimit financiar ashtu edhe të eficiencës së personelit në mbulimin e shërbimeve publike në nivel vendor.

Siç reflektohet në grafikun e mëposhtëm, buxheti i pushteti vendor tashmë ka konsoliduar një trend të qëndrueshëm rritjeje duke shmangur luhatjet e konsiderueshme krahasuar nga viti në vit, efekt ky i cili vjen që prej vitit 2017.

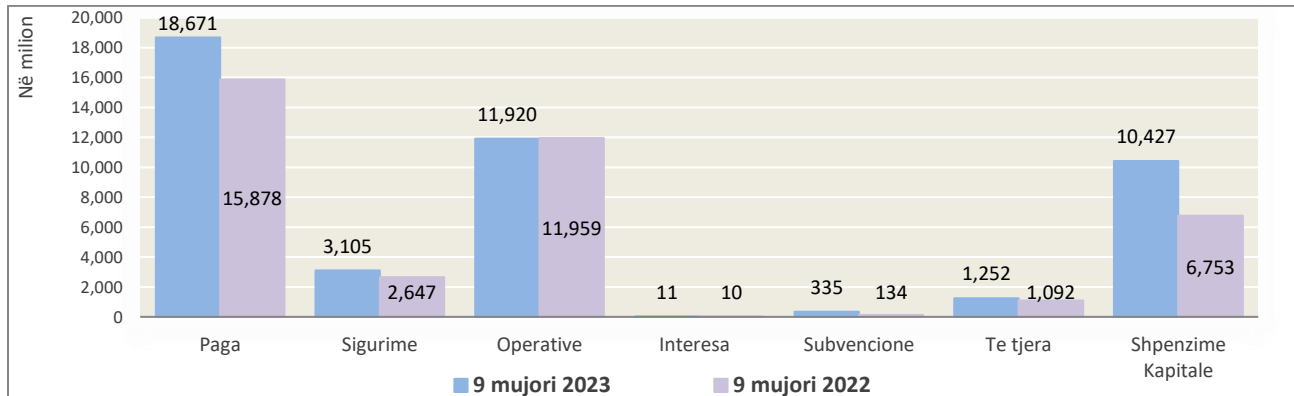
Grafiku 4: Shpenzimet për pushtetin vendor dhe ritmi i ndryshimit të tyre

Burimi: Drejtoria e Financave Vendore, Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2023)

Për 9 mujorin 2023 në tërësi, pothuajse të gjithë zërat e buxhetit vendor kanë pësuar rritje në raport me 9 mujorin e vitit 2022, siç konstatohet edhe nga grafiku më poshtë.

Grafiku 5: Shpenzimet e pushtetit vendor sipas llogarive ekonomike

Burimi: Drejtoria e Financave Vendore, Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2023)

Sa i përket strukturës së shpenzimeve në 2023, siç vërehet edhe nëpërmjet grafikut, peshën më të madhe të zërave të shpenzimeve e zënë ato për personelin, që zënë rreth 47.6% të totalit të shpenzimeve, më pas vjen zëri i shpenzimeve operative me rreth 26.1%, dhe shpenzimet për investime të cilat zënë rreth 22.8% të totalit të shpenzimeve të pushtetit vendor në 9 mujorin e vitit 2023.

Shpenzimet e Personelit, përbëjnë një pjesë të konsiderueshme të shpenzimeve totale të njëjësive të vetëqeverisjes vendore. Për 9 mujorin 2023, këto shpenzime janë realizuar në masën rreth 21.8 miliard lekë ose janë rritur me rreth 3.2 miliard lekë më shumë nga e njëjta periudhë e vitit 2022. Në këtë rezultat financiar ka ndikuar edhe politika që u ndërmorr këtë vit për rritjen e pagave. Nga buxheti i shtetit u akorduan si shtesë fondesh për rritjen e pagave në buxhetin vendor rreth 400 milion lekë për punonjësit e funksioneve sektoriale dhe rreth 743 milion lekë për nëpunësit civil dhe punonjësit e administratave të bashkive, ndërkohë që një pjesë të efektit financiar të rritjes së pagës minimale dhe rritjes së pagës për punonjësit mbështetës, është përballuar nga vetë njësitë vendore dhe si rrjedhim shpenzimet e personelit kanë pësuar rritje të konsiderueshme krahasuar më një vit më parë.

Shpenzimet Operative dhe të mirëmbajtjes, të cilat janë shumë të rëndësishme për mbarëvajtjen dhe ushtrimin e funksioneve, rezultojnë pothuaj në të njëjtin nivel në 9 mujorin e vitit 2023 në krahasim më të njëjtën periudhë të një viti më parë. Shpenzimet operative përbëjnë rreth 26.1% të totalit të

shpenzimeve të periudhës. Në vlerë absolute në 9 mujorin 2023 janë shpenzuar rreth 11.9 miliard lekë ose rreth 40 milion lekë më pak se në të njëjtën periudhë të një viti më parë. Duke marrë në analizë shpenzimet operative edhe vitet e kaluara, vihet re tendenca e rritjes dhe konsolidimit të tyre nga viti në vit, që vjen si rrjedhojë e konsolidimit të NJVQV-ve në ushtrimin e funksioneve, por edhe të rritjes së nivelit të shpenzimeve të mirëmbajtjes së vazhdueshme që shoqërojnë investimet tashmë të realizuara.

Shpenzimet për subvencione dhe të tjera, janë shpenzimet që përdorin njësitë e vetëqeverisjes vendore për të paguar interesat, për të subvencionuar politikat e ndryshme vendore dhe mbuluar funksione të tjera administrative. Shpenzimet për subvencione në 9 mujorin e vitit 2023 kanë rritje me rreth 201 milion lekë apo rreth 150% më shumë, shpenzimet për interesat janë rritur me rreth 11%, ndërsa shpenzimet e tjera janë rritur me rreth 160 milion lekë në krahasim më të njëjtën periudhë të një viti më parë. Kjo reflekton kontributin e financimit nga vetë njësitë e vetëqeverisjes vendore nëpërmjet transfertave në buxhetet familjare apo individët, të ndihmës ekonomike, bursave etj, ndaj qytetarëve në nevojë.

Shpenzimet Kapitale, janë një zë mjaft i rëndësishëm jo vetëm për faktin që përbëjnë një pjesë të rëndësishme të buxhetit vendor me rreth 22.8 % të totalit të shpenzimeve për periudhën, por edhe për shkak se këto shpenzime janë ato që ndikojnë drejtpërdrejt në rritjen ekonomike dhe përmirësimin e cilësisë së jetesës së qytetarëve. Deri në fund të 9 mujorit të vitit 2023 vëmë re që shpenzimet për investime janë realizuar në masën 10.4 miliard lekë nga 6.7 miliard lekë në 9 mujorin e vitit të kaluar, me një rritje të dukshme të realizimit të shpenzimeve kapitale me rreth 3.6 miliard lekë në raport me të njëjtën periudhë të një viti më parë. Rikthimi i ekonomisë në situatën normale është reflektuar në rritjen me rreth 54.4% më shumë investime krahasuar me të njëjtën periudhë të vitit 2022.

Më poshtë paraqitet në mënyrë të përmbledhur tabela e ndryshimeve të të ardhurave dhe shpenzimeve në financat publike vendore gjatë 9 mujorit të vitit 2023 dhe 9 mujorit të vitit 2022.

Tabela 1: Të ardhurat dhe shpenzimet faktike të pushtetit vendor sipas natyrës (në milion lekë)

Nr	E M Ë R T I M I	Fakt 9 mujori		Diferencat	
		2023	2022	në vlerë 2023 ndaj 2022	Ndryshimi në %
I.	Të ardhura të Pushtetit vendor	21,354	22,145	-792	96%
I.1	Taksa mbi pasurinë	4,629	5,028	-398	92%
I.2	Taksa e biznesit të vogël	46	57	-10	82%
I.3	Taksa Lokale	16,678	17,061	-383	98%
II.	Shpenzime të Pushtetit Vendor	45,721	38,474	7,247	119%
II.1	Shpenzime Korente	35,293	31,721	3,573	111%
	Personeli	21,776	18,525	3,250	118%
	Operative & Mirëmbajtje	11,920	11,959	-40	100%
	Interesa	11	10	1	111%
	Subvencione	335	134	201	250%
	Të tjera korente	1,252	1,092	160	115%
II.2	Shpenzime Kapitale	10,427	6,753	3,674	154%

Burimi: Drejtoria e Financave Vendore, Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2023)

Fondi i rindërtimit që njësitë e vetëqeverisjes vendore kanë përdorur për rimëkëmbjen pas tërmetit është një pjesë tjetër e shpenzimeve që i kalon buxhetit vendor. Përveç transfertave të pakushtëzuara nga qeverisja qendrore dhe të ardhurave të veta të njësive të vetëqeverisjes vendore, akordimi i këtij fondi ka ndikuar gjithashtu në rritjen e tyre ekonomike. Financimi për NJVQV-të në vitin 2023 (çelur deri në fund të 9 mujorit, ku përfshihet edhe mbartja e fondit të akorduar me VKM, por e papërdorur në vitin 2022), është rreth 6.3 miliard lekë, ndërkohë që përdorimi i tij për pushtetin vendor deri në fund të 9 mujorit 2023 është rreth 3.5 miliard lekë. Shpenzimet e fondit të rindërtimit paraqiten më të detajuara të ndarë sipas zërave buxhetorë në tabelën e mëposhtme:

Tabela 2: Detajimi i fondit të rindërtimit sipas llojit të shpenzimeve (në milion lekë)

Nr	E M Ë R T I M I	9 mujori 2023	
		Buxheti	Fakti
III.	Fondi i Rindërtimit	6,348	3,534
	<i>Shpenzime kapitale</i>	<i>3,239</i>	<i>1,892</i>
	<i>Shpenzime Operative & Mirëmbajtje</i>	<i>1,319</i>	<i>346</i>
	<i>Transferta për familjet dhe individët</i>	<i>1,790</i>	<i>1,296</i>

Burimi: Drejtoria e Financave Vendore, Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2023)